

Påskeaften 1942.

Kirkens Grunn

En bekjennelse og en erklæring

Den stilling Den norske kirke nå er kommet i, tvinger kirkens folk til klart å legge fram sin bekjennelse og erklæring i det som gjelder kirkens grunn.

Meget er allerede sagt i biskopenes brev til prester og menigheter i det siste år, senest i rundskrivet om *Kirkens orden* og i brevet om *Barneoppdragelsen* (14. februar 1942), samt i de to teologiske fakulteters sakkyndige uttalelse av 24. og 27. februar. Vi viser også til *Hyrdebrevet* i februar i fjor, et skrift som fikk tilslutning fra alle landsomfattende kristelige organisasjoner og frie kristne samfunn i Norge og derved ble en fellesbekjennelse.

Det som idag er særlig maktpåliggende blir nedenfor sammenstillet i 6 hovedavsnitt om vår bekjennelse på kirkens grunn.

I. Om Guds ords frihet og vår forpliktelse på ordet.

Vi bekjenner

at den Hellige skrift er eneste grunnlag og rettesnor for kristelig lære og liv, og vi er av hjertet overbevist om at den evangelisk-lutherske bekjennelse er den sanne og rette veileder i troens sak.

Vi erklærer derfor at det er vår høyeste plikt mot Gud og mot mennesker uavkortet og uforferdet å forkynne alt Guds ord til tukt og til trøst, alt Guds råd til liv og til frelse, uten hensyn til hvem det måtte mishage. Her står vi under Guds befaling.

Kirkens tjenere kan derfor ikke utenom kirkens orden motta direktiver for hvordan Guds ord skal forkynnes i en aktuell situasjon. Den frie forkynnelse av evangeliet skal være et Guds salt i alt folkets liv.

Ingen jordisk makt eller myndighet kan heller sette ukirkelige vilkår for adgangen til å få utføre kristelig arbeid eller få gjøre tjeneste som forkynner. Det skjærer like inn til margen for Guds ords frie liv når slikt skjer. Se skrivelse fra Kirkedepartementet av 10. februar 1942, der det heter: "Hvor kirke og organisasjon *anerkjenner NS og nyordningen* ... vil det ikke fra partiets side bli lagt hindringer i veien for kristelig arbeid ..." eller den offentlige uttalelse fra departementets ekspedisjonssjef 1. desember 1941, hvoretter prestenes stilling til de politisk-verdslige spørsmål skal være avgjørende for om de blir gitt embete i evangeliets norske kirke.

Vi bekjenner oss til Guds ords frihet og til vår forpliktelse på dette ord.

II. Om kirken og ordinasjonen.

Vi bekjenner:

Kirken er forsamlingen av troende mennesker, der evangeliet forkynnes rett og sakramentene forvaltes rettelig (Augustana art. 7). Vår Herre og frelser har selv grunnnet sin kirke og den kan aldri bli noen jordisk makthavers organ. Kirken har Kristus til herre. Den kristne menighet skal fritt kunne samles i Guds hus, og ingen kan med rette hindre den i dette.

Med bibel og bekjennelse hevder vi at i sin kirke har Kristus selv innsatt tjenere med særskilt kall – evangelister, lærere, prester. På apostolisk vis har kirken sin orden for disse tjeneres innvielse til gjerningen. (Ef. 4, 11 – 1. Kor. 12,28 – Ap.gj. 13,2.)

Ordinasjonen i vår norske kirke gjennom 900 år er en i skriften hjemlet og anordnet innvielse. Den er et selvstendig og uoppgevelig ledd i en rett kaldelse til tjeneste i kirken. Denne åndelige myndighetsakt utøves av kirkens tilsynsmann som dertil selv har fått kirkens kall, fullmakt og innvielse, og den hellige handling utføres i gudstjenesten under bønn og håndspåleggelse.

Etter sin art er ordinasjonen et *kall for livet* til å utføre Guds gjerning i menigheten så langt evner og krefter rekker. Tjenestens hellige kallsplikt kan nok brytes ved personlig svikt, utroskap eller annen synd. Men den endelige dom i så alvorlige ting skal skje under iakttagelse av de åndens og rettens lover som alene kan trygge den enkelte mot urett og kirken mot uverdige tjenere.

Det er derfor utålelig for kirken at noen makthaver ut fra politisk-verdslige hensyn berøver en ordinert mann ikke alene hans embete, men også hans oppdrag til tjeneste med ord og sakrament og fratrar ham retten til å bære den prestedrakt som er kirkens egen. Når ordinasjonens rett og plikt vilkårlig berøves kirkens menn, da kjennes det av kirken som et hogg inn mot alteret.

Vi bekjenner oss til menighetens klippe Jesus Kristus, og til den bibelske innvielses uavhengighet og rett i forhold til alle utenforliggende hensyn. Hver prest må være tro mot sitt presteløfte og i dette lyde Gud mer enn mennesker.

III. Om den hellige samhørighet i kirken.

Vi bekjenner:

I kirken, som i Skriften kalles Kristi legeme, er det mange tjenester og arbeidsgrener. Med Korintierbrevets ord: "Legemet har mange lemmer og er dog ett legeme." – "Om et lem lider, da lider alle lemmer med." (1. Kor. 12.) Dette uttrykker for alle tider de kristnes samhørighet i liv og i lidelse.

Til kirkens legeme i Norge hører ikke bare ordets tjenere – legmenn og teologisk utdannede – men alle som hver i sitt kall arbeider etter Guds vilje. Om verdslige makter bryter inn og vil ramme livsgrunnlaget for den kristne skole, det kristne hjem, den kristne frivillige virksomhet eller det kristne sosiale hjelpearbeid, da rammer alt dette samtidig den hele kirke og hvert av dens lemmer.

Hvis noen – og det uten at retten kan påkalles – blir forfulgt og plaget for sin overbevisnings skyld, da er kirken samvittighetenes vokter og må stå sammen med de forfulgte. Vi ber i vår kirkebønn: "Vær deres styrke som lider trengsel for rettferdighets skyld."

En sann evangelisk kirke må derfor gå imot alt voldelig samvittighetspress, og kan ikke la det være seg uvedkommende når enkelte lemmer og tjenere tilfeldig plukkes ut og får lide for det som hans feller etter prøvet overbevisning står samstemt om. Ved slikt såres Kristi legeme og der syndes mot den hellige samhørighet.

Vi bekjenner oss til fellesskapet av alle kirkens og Jesu Kristi lemmer.

IV. Om foreldrenes og kirkens rett og plikt i barneoppdragelsen.

Vi erklærer:

Hver kristen far og mor har plikt og rett til å oppdra sine barn i kirkens tro til et kristent liv.

Guds ord sier: "Du skal elske Herren, din Gud, av alt ditt hjerte og all din sjel og all din makt. Disse ord skal du gjemme i ditt hjerte og du skal innprente dem i dine barn." (5. Mos. 6,5). Til barna sier skriften: "Vær lydige mot eders foreldre i Herren, for dette er rett." (Ef. 6.)

På dette bibelske grunnlag lyder Norges Grunnlov, § 2: Den evangelisk lutherske religion forbliver statens offentlige religion. De innvånere som bekjenner seg til den, er pliktige til å oppdra deres barn i samme.

Ved dåpen har kirken tatt imot foreldrenes *ja* til at de vil følge denne forpliktelse. Under håndspåleggelse på barnets hode uttaler presten ved dåpen at det er "den allmechtige Gud, vår Herre Jesu Kristi far, som har gjort deg til sitt barn og tatt deg inn i sin troende menighet." Derfor er barnets kristne oppdragelse *den hele kirkes sak*, sammen med den kristne skole og det kristne hjem.

Kirken ville sviktet sin forpliktelse på det kristne oppdrageransvar om den rolig så på at en verdslig øvrighet organiserer en moralsk barne- og folkeoppdragelse, uavhengig av kristent syn. Foreldre og lærere må ikke søkes drevet til i strid med sin samvittighet å utlevere barna til oppdragere som vil "revolusjonere deres sinn" og innføre dem i en "ny livsanskuelse" som kjennes fremmed i forhold til kristendommen.

V. Om de kristnes og kirkens rette forhold til øvrigheten.

Vi erklærer:

Vår kirkes bekjennelse gjør klar forskjell på de to ordninger eller regimenter: den verdslige stat og den åndelige kirke. Det er Guds vilje at disse to slags regimenter ikke skal blandes opp i hverandre. Begge skal – hver på sin måte – tjene Gud i folket.

De har hver sitt tydelige kall fra Gud.

Det er *kirkens* kall å forvalte de evige goder, og la Guds ords lys falle over alle menneskelige forhold.

Om *statens* kall uttaler vår bekjennelse at staten har ikke noe med sjelene å gjøre, men skal "verge legemene og de legemlige ting *mot åpenbar urett* og holde menneskene i tømme for å opprettholde borgerlig *rettferd og fred*." (Augustana art. 28.)

Derfor bekjenner vi at det er synd mot Gud, som er alle ordningers Herre og Over-øvrighet, om det ene slags regimente søker å oppkaste seg til herre over det annet. – Kirken har ikke noe med å være herre over staten i timelige ting. Dette ville være brudd på Guds ordninger. – På samme måte er det synd mot Gud om staten gir seg til å tyrannisere sjelene og vil bestemme hva de skal tro, mene og kjenne som samvittighetsplikt. For om staten vil tvinge og binde sjelene i overbevisningens saker, da kommer derav ikke annet enn samvittighetsnød, urett og forfølgelse. Da blir dommen i Guds ord aktuell: at hvor statens makt skiller lag med retten, der blir staten ikke Guds redskap, men en demonisk makt. (Luk. 4,6 – Johs. 14,30 – Åp. 12–13). Av alt dette følger den rette lydighet som de kristne skal vise overfor staten, men også grensene for denne lydighet.

En rett øvrighet er en Guds nåde og gave og vi erklærer med apostelen at vi *for samvittighetens skyld* plikter å lyde en slik øvrighet i alle timelige ting. Men de ord: *for samvittighetens skyld* betyr at det er *for Guds skyld* vi lyder øvrigheten og at vi derfor skal lyde Gud mer enn mennesker. – Apostelen klargjør hva den rette øvrighet skal kjennes på. Den rette øvrighet kjennes på at *den ikke er til redsel for den gode gjerning*, men for den onde gjerning. (Rom. 13,3).

Dersom altså øvrigheten blir til redsel for sjelene når de følger Guds vei, da er den ikke lenger en øvrighet etter Guds vilje, og da er det kirkens plikt for Gud og mennesker å la en slik øvrighet høre sannhetens ord. Som Skriften sier: "Menneskesønn, jeg har satt deg til vekter, og når du hører et ord av min munn, da skal du advare dem." (Esek. 3,17 fg.)

Videre gjelder for kirken Luthers ord: "Den verdslige øvrighet skal ikke herske over samvittighetene". "Når de verdslige myndigheter vil gripe inn i det åndelige regimente og ta samvittigheten til fange, hvor Gud alene vil sitte og regjere, da skal man ikke adlyde dem". (se W.A. 12,334).

På grunnlag av Skrift og bekjennelse må kirken derfor ta stilling til de tilfeller da der blir reist totalitære krav på å herske også over samvittighetene og når man vil nekte retten til å prøve alt på

Guds ords grunn etter den kristne samvittighet. – Derfor er det for kirken i strid med Guds befaling, når det blir hevdet at den verdslige makt skal ha "den høyeste øvrighet og den største rett over hver enkelt borger" (Kirkedepartementets skriv av 17. februar 1942) på den måte at samvittighetene ikke har adgang til å bedømme lydighetsplikten mot den verdslige øvrighet på Guds ord (se minister Lundes artikkel 16. mars 1942).

Vi bekjenner oss til den lydighet som Bibelen krever i alle timelige ting overfor øvrigheten.

VI. Om statskirken.

Vi erklærer:

Etter Norges grunnlov og lover har statens organer en viss styrende og ordnende myndighet i kirkens anliggender. Dette betyr ikke at staten skal herske over kirken med ytre makt ut fra sine egne statlige eller politiske hensyn. Statskirkeordningen er utelukkende blitt til fordi staten har sagt at den vil tjene kirkens sak og verne om den kristne tro. Derfor er også de nevnte statsorganer etter grunnloven forpliktet på Skrift og bekjennelse. Kirken må derfor kjenne dyp uro når en mann som skal utøve kirkeadministrasjon offentlig uttaler: "Det er riktig nok at denne verdens ting styres av Forsynet eller av en skjebne" (Ministerpresident Quislings tale nyttårsaften, se Aftenposten for 2. januar). Bare når statens organer virker til beste for evangeliets rette forkynnelse og til menighetens oppbyggelse, kan den rettsgyldig utøve sin del av styremyndigheten i kirkeadministrasjonen.

Men om vår kirke slik er forbundet med staten, er den likefullt som Jesu Kristi kirke i alle Guds saker suveren og åndelig fri. Staten kan aldri bli kirke. I sin kirkeadministrasjon må den samvirke med kirkens organer og være tro mot kirkens karakter av bekjennende kirke.

Også i det økonomiske gjelder dette. Under timelighetens kår må også timelige midler nyttes til fremme av ordets forkynnelse og menighetens oppbyggelse. Derfor har de kirkelige embeter sin avlønning og menighetene sine kirkehus. Den eiendom og de verdier som kirken har, tilhører ikke staten. De tilhører den kontinuerlig virkende kristne kirke i folket. Kirkens midler og eiendom skal tjene evangeliet og menighetens sak og intet annet. – Statens organer er *forvaltere* av en stor del av disse verdier. Men om en forvalter spørres det om han er tro.

Vi fastholder Jesu Kristi kirke i dens åndelige frihet også under samvirke med et samfunnsstyre som ordner og verner kirken etter Guds ord og bekjennelsen.

I en sum:

Det som er hendt i Norge etter 25. september 1940 og særlig etter 1. februar 1942 og som foreligger som begivenheter og aktstykker, har tvunget oss til å legge fram denne vår bekjennelse om kirkens grunn.

Så lenge de nevnte forhold består og føres videre ved nye inngrep, må kirken og dens tjenere leve og handle etter sin forpliktelse på Guds ord og sin bekjennelse, og ta alle de følger som dette måtte få.

Den evangelisk-lutherske kirke er idag, som den har vært for slektene før oss, vårt åndelige fedreland i Norge.